

Monumentale Woonschepen in de Provincie Utrecht

©2023

Monumentale Woonschepen in de
Provincie Utrecht is samengesteld door
Cisca de Ruiters.

De inhoud mag of delen hiervan mogen
na schriftelijke toestemming van de
auteur voor publicatie worden
gebruikt.

Info@dewittewaterlelie.nl

Cisca@museumwerf.nl

Met dank aan:

MUSEUMWERF
VREESWIJK
DE PLAATS VOOR DE HISTORISCHE BINNENVAART

Monumentale Woonschepen in de Provincie Utrecht

Inhoud

Inleiding

Monumentale Woonschepen in de Provincie Utrecht

1. Ararat, Nigtevechtseweg 65, Vreeland
2. *Doffer en Duif*, Merwedepantsoen 83, Utrecht
3. *Kanaalzicht* - Winkelboot van Markus, Keulsekade 400, Utrecht
4. *Machiel 4* - De Hasjboot, Witte Vrouwensingel 206, Utrecht
5. *Torrole*, Utrechtsestraatweg 86, Nieuwegein
6. *De Witte Waterlelie*, Vechtdijk 326, Utrecht
7. *IJsselstroom*, Keulsekade 358, Utrecht

NB

Een boltjalk, dekschuit, Leidse vlet en sleezaak langs Hogelanden WZ in Utrecht. Het rijtje van vier aaneengesloten opgebouwde woonschepen is een unicum geworden. De Hogelanden WZ zou in aanmerking moeten komen als beschermde zone zodat ook generaties na ons van dit oude beeld dat zo gebruikelijk was kunnen genieten.

Inleiding

Monumentale Woonschepen in de Provincie Utrecht is een bescheiden variant op **Erfgoed op het Water**, dat een reactie is van de Landelijke Woonboten Organisatie op beleidsnota: “*Een lust, geen last – Visie Modernisering van de monumentenzorg*” van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap uit 2008. In deze visie was (en is) geen plaats voor woonboten als monument. In **Erfgoed op het Water** (te downloaden via: www.dewittewaterlelie.nl) wordt bewezen dat er zich onder woonschepen wel degelijk drijvende monumenten bevinden die voldoen aan de erfgoedcriteria. In **Erfgoed op het Water** staan acht van deze woonschepen beschreven.

Op 15 juli 2022 overhandigde de Utrechtse gedeputeerde dhr. Van Muilekom mij het prachtige boek **Voor de Boeg** met daarin een greep uit het Utrechtse maritieme erfgoed. Het is een goede zaak dat er aandacht is gekomen voor dit voor Nederland zo belangrijke erfgoed.

Bij de tegenoverhandiging van **Erfgoed op het Water** vroeg de gedeputeerde mij welke van de acht beschreven woonschepen in de provincie Utrecht liggen. Dit zijn de *Ora et Labora* en de *Mississippi*. De vraag inspireerde mij tot de samenstelling van **Monumentale Woonschepen in de Provincie Utrecht** want ook in onze provincie zijn historisch waardevolle woonboten te vinden. Ook zij verdienen het om voor het voetlicht te worden gehaald en te worden behouden. Ondanks het groeiende besef van de historische waarde van ons maritieme erfgoed, worden woonschepen nauwelijks gezien als een belangrijk en onlosmakelijk onderdeel van zowel de maritieme als onze cultuurhistorische erfenis. Het wordt daarom hoog tijd dat ook hier het roer omgaat.

Oude woonschepen verdwijnen

In ons **Project Stalen Woonschepen Utrecht** onderzocht ik samen met Maarten van de Krol de historie van oude woonschepen uit de stad Utrecht. Dit betrof woonboten met een oud scheepscasco al dan niet voorzien van een doosachtige opbouw. We ontdekten dat deze woonschepen een logische en traditionele stoffering zijn van de oevers en kaden van oud vaarwater en dat zij in verschillende opzichten interessant zijn. Hun geschiedenissen zijn gelaagd.

Een aantal van deze woonschepen plus nog een paar uit de provincie, staan hieronder kort beschreven. Deze opsomming betekent niet dat andere woonschepen niet interessant zouden zijn. Veel woonbotenhistorie is (nog) niet onderzocht.

Oude woonschepen worden zeldzaam. Bij aanvang van ons onderzoek in 1999 lagen in de Utrechtse stad 137 oude woonschepen. Na 24 jaar zijn daarvan slechts 39 overgebleven. Zo verdwenen diverse historisch interessante exemplaren: van oude parlevinker tot de (laatste!) Utrechtse turfschuit, van architectonisch opgebouwd woon-/atelierschip tot markant brugschip. Het is vergelijkbaar met het afbreken van kenmerkende monumentale huizen, boerderijen of fabrieken om plaats te maken voor nietszeggende nieuwbouw waarmee historie wordt weggevaagd.

Woonbotengeschiedenis in het kort

Wonen op een schip, om uiteenlopende redenen, wordt al eeuwenlang gedaan. Het bootbewonen kent een eigen, diverse geschiedenis en is zo eigen aan Nederland.

De overgang van werk- naar woonschip is een logische stap in het leven van een schip. Wegens hun jarenlange bestaan als werkschip, verhalen zij over vroegere tijden. De schepen waarop nu wordt gewoond zijn vrijgekomen als gevolg van technische en economische ontwikkelingen. Zij liepen

daarbij achter en werden onrendabel terwijl zij nog in goede staat verkeerden. Na de beide wereldoorlogen heerste tot ver in de jaren zeventig woningnood. Het toeval wilde dat de kwalitatief goede schepen op de juiste momenten vrijkwamen. Zij droegen bij aan de leniging van de woningnood en werden een vertrouwd, oer-Hollands onderdeel van ons dorps- en stadsgezicht. Schepen die grofweg in de jaren 50 - 60 van de vorige eeuw transformeerden tot woonschip, hebben veelal een doosachtige opbouw. Die uit de jaren 60-70 behielden vaker hun vaarcapaciteit en uiterlijk als vrachtschip. Deze laatste categorie wordt erkend als varend erfgoed. Hun vaak oudere, opgebouwde en stilliggende collega's worden als erfgoed juist over het hoofd gezien. En dat terwijl beide categorieën lange tijd de stedelijke oevers kenmerkten, beide vertellen over de geschiedenis van het wonen op het water, beide maritiem en cultuurhistorische erfgoed bewaren, ieder op een eigen manier. Stilliggende woonschepen brengen de geschiedenis dicht bij de bevolking omdat ze als aanwezige scheepse woning zich in de vaste dagelijkse levenssfeer van de burger bevinden. En juist de opgebouwde stilliggers, de oer-uitvoering van het waterwonen, herbergen scheepstypen die anders verloren zouden zijn gegaan omdat hun casco's te klein of te onpraktisch zijn om als varend woonschip te dienen.

Behoud

Woonboten zijn door de rijksoverheid officieel erkend als een volwaardige woonvorm. En onlangs is het waterwonen opgenomen in de Inventarislijst Immaterieel Erfgoed Nederland. Een goede zaak! Desondanks moet worden gepleit voor het behoud van de basis hiervan: de oude woonboten. Zonder officiële en beschermende momentenstatus voor woonschepen is dit een lastige opgave maar geen onmogelijke. Vanuit de provincie en de gemeente zou sturend en ondersteunend kunnen worden opgetreden. De provincie zou kunnen bijdragen tot het behoud door zichzelf en hun gemeenten te stimuleren tot:

- Het in het leven roepen van een beschermende monumentenstatus;
- Bekendheid geven aan de monumentale, cultuurhistorische en/of maritieme waarde van oude woonschepen zodat draagvlak wordt gecreëerd;
- Het bestempelen van bestaande ligplaatszones als specifiek voor oude woonschepen waarbij eisen worden gesteld die de monumentale waarde benadrukken of ondersteunen;
- Het creëren van nieuwe ligplaatsen en deze bestempelen voor zowel drijvend als varend erfgoed;
- Het inperken van vervanging van varend en drijvend erfgoed door nieuwbouw;
- Het verstrekken van subsidies en bieden van faciliteiten op het gebied van onderhoud en historisch onderzoek ten behoeve van de instandhouding.

De provinciebesturen hebben tot nu toe geen fraaie rol gespeeld in het behoud van woonschepen. Uit de jongste provinciale inventarisatie van het maritieme erfgoed mag worden geconcludeerd dat de hoop op een kentering niet ijdel is. Ik verzoek de provincie Utrecht dringend om toch ook een waardierend oog te krijgen en te houden voor het drijvende erfgoed, die te betrekken in de plannen en bij te dragen aan het behoud ervan. Ik hoop dat dit boekwerkje hiertoe mag inspireren.

Cisca de Ruiter
Initiatiefnemer *Project Stalen Woonschepen Utrecht*
Publicist en medeauteur *Erfgoed op het Water*
Organisatiemedewerker Museumwerf Vreeswijk

Utrecht, mei 2023

Monumentale Woonschepen in de Provincie Utrecht

1) Ararat

a) Korte beschrijving:

- Markant woonschip met een hoge grijs-witte salonachtige opbouw met grote raampartijen, op een betonnen onderschip. Opbouw telt drie woonlagen, een galerij-achtige omloop en een dakterras.

Woonschip had

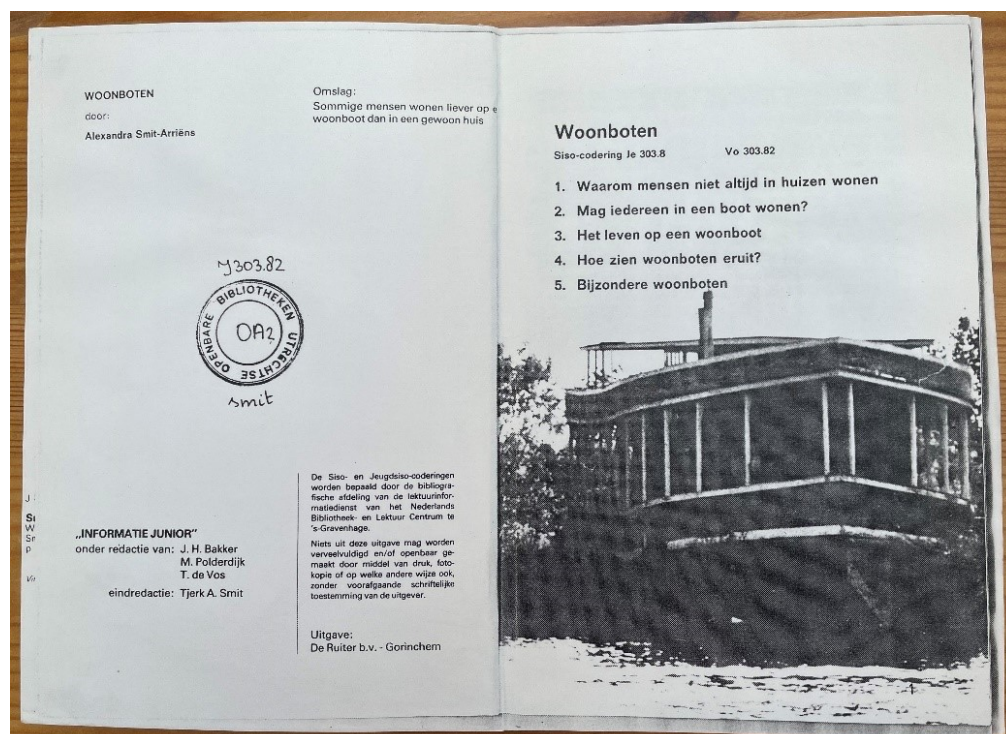
oorspronkelijk een houten casco(1) dat rond 1953 in een betonnen casco(2) werd geplaatst.

- Casco 1: turfschip
 - Bouwjaar: vermoedelijk laatste kwart 19^e eeuw
 - Type, bouwwerf, opdrachtgever en afmetingen: onbekend
 - Bestemd als vrachtschip voor het vervoer van turf over de Rhône in Frankrijk
 - Techniek: sleepschip voortgetrokken door paarden
 - Materiaal: eikenhout
- Casco 2: munitie- of tankschip
 - Bouwjaar: rond WO II
 - Bouwwerf en opdrachtgever: onbekend
 - Afmetingen: ca. 23 x 6 meter
 - Bestemd als tank- of munitieschip of t.b.v. het blokkeren van een haven
 - Techniek: sleepschip
 - Materiaal: gewapend beton

b) Bijzonderheden:

- De *Ararat* is een van de meest opzienbarende en tot de verbeelding sprekende woonboten. Dit komt mede door haar dominerende salonachtige opbouw en de spits toelopende scheepse vorm ervan. Ze wordt vaak aangeduid als *De Mississippiboot*.
- De *Ararat* is beeldbepalend en valt niet weg te denken van haar ligplaats en de omgeving waarmee zij sinds het eerste kwart van de vorige eeuw is vergroeid.
- Woonschip verkeert in goede staat.

- Alhoewel meer historisch onderzoek nodig is, kan al wel gesteld worden dat *Ararat's* geschiedenis elementen kent uit de Franse turfvaart, WO II, de houten en betonnen scheepsbouw, de kunst en de oude Nederlandse woonbotencultuur.
- De basis van dit woonschip ligt bij casco 1 en gaat ver terug in de tijd. Hoewel het bouwjaar van casco 1 onbekend is, zou de *Ararat* een van de oudste (woon)schepen in Nederland kunnen zijn.
- Casco 2 is een product uit specifiek de Tweede Wereldoorlog. Dergelijke casco's worden tank- of munitieschepen genoemd. Zoals de naam aangeeft bestond de lading uit brandstof of munitie. Een ander bedoeld gebruik van deze casco's is het afzinken als obstakel om scheepvaart te saboteren. Deze tank- of munitieschepen zijn duidelijk herkenbaar. Een aantal bestaat nog als basis voor een woonboot. In de provincie Utrecht is *Ararats* onderschip waarschijnlijk het enige exemplaar.
- Vermoedelijk begin vorige eeuw werd het casco 1 opgebouwd tot muziekstudio met podium annex zomerverblijf, in opdracht van een rijke freule voor haar minnaar die concertpianist was. Uit die tijd bestaan oude foto's en enkele genoteerde overleveringen.
- De *Ararat* was vanaf 1964 tientallen jaren in het bezit geweest van de bekende fotograaf en grafisch kunstenaar Helmut Schiefer (1930-2017), medeoprichter van kunstenaarsvereniging Meander in Weesp. Schiefer kocht het schip in deels afgebrande staat en bouwde haar weer op.
- De *Ararat* is bakermat voor diverse kunstwerken van Schiefer.
- Het woonschip staat afgebeeld op de inhoudsopgave van het boekje *Woonboten*, deel 128 in de serie *Informatie Junior* van Uitgever De Ruiter B.V.
- Woonboot Magazine, gelieerd aan de Landelijke Woonboten Organisatie, publiceerde in 1994 een artikel over de *Ararat*.

2) Doffer en Duif

a) Korte beschrijving:

- Stoer hoog 'scheeps' casco met een witte opbouw in drie niveaus. Boven op een kleine stuurhut.
- Scheepstype: kraak
- Afmetingen: 25.00 x 5,28m.; 167 ton
- Bouwjaar: 1886
- Bouwwerf: Scheepswerf Kalkman in Kralingse Veer (Capelle a/d IJssel)
- Opdrachtgever: H. Nagtegaal uit Rotterdam
- Bestemd als lichterschip in het Rotterdamse havengebied
- Techniek: sleepschip
- Tijdens WO II tot zinken gebracht als blokkade van de Rotterdamse haven
- Sinds 1952 in Utrecht, eerst als woon-/atelierschip, later als woonschip
- Oude scheepsnamen: *Suzanna Cornelia*, *Twee Gebroeders*

b) Bijzonderheden:

- Zeer oud ijzeren schip; oudste scheepscasco van de stad Utrecht
- Zeldzaam scheepstype met de kenmerkende 'teruggebogen neus'
- Markant woonschip waarbij het stoere en fraaie scheepscasco domineert
- Verkeert in goede staat
- Was tussen 1952 en 1978 het woon-/atelierschip van de Utrechtse beeldhouwer en medailleur Joop Hekman (1921-2013). Daarvan getuigen oude foto's en genoteerde herinneringen.
- In het ruim werden o.a. de volgende in Utrecht geplaatste beelden gecreëerd: *Feest der Muzen*; *Admiraal Helfrich*; *Beer en Mr. P. J. Troelstra*.
- *Doffer en Duif* is opgebouwd naar het ontwerp van de Maarsseense stadsarchitect Wybren Wymstra
- Vormt als kraamkamer van diverse Utrechtse beeldhouwwerken in Utrecht een passend ensemble met de stad
- Vormt met het Merwedekanaal als voormalige hoofdvaarweg een passend ensemble

3) Kanaalzicht, Winkelboot van Markus BV

a) Korte beschrijving:

- Winkelboot met een zakelijk functionele witte dubbellaagse stalen opbouw op een casco van een raderstoomsleper.

Bovenste laag bevat de woning van de scheeps- en bedrijfseigenaar. Op dekniveau en in het ruim bevinden zich de winkel en de voorraad voor scheepsbenodigdheden. De winkelboot is tevens tankstation voor binnenvaartschepen voor zowel brandstof als water.

- Indrukwekkend scheepscasco waarbij de lijn van de oude stoomsleper grotendeels is behouden
- scheepstype: raderstoomsleper
- Afmetingen: 72.20 x 8.50m. (19.30m. breed over de raderkasten)
- Bouwjaar: 1898
- Bouwwerf: Ewald Berninghaus, Schiffswerften, Maschinenfabrik und Eisengießerei, Duisburg
- Opdrachtgever: Raab Karcher & Co. Reederei G.m.b.H. uit Duisburg–Ruhrort
- Techniek: schoepenraderen aangedreven door een Escher-Wyss stoommachine van 850 ipk (later 1000 ipk) met een Berninghausketel; later oliemotoren
- Tijdens WO II tot tweemaal toe gezonken door oorlogshandelingen
- In 1961 uit de vaart gehaald en sinds 1964 in Utrecht aanwezig als winkel-/woonschip
- Oude scheepsnaam: Raab Karcher 1 / Willy Huber

b) Bijzonderheden:

- Zeer oud ijzeren schip
- Zeldzaam geworden scheepstype; enige voormalige raderstoomsleper in de provincie Utrecht
- Was als raderstoomsleper beeldbepalend op o.a. de Rijn
- *Kanaalzicht* is bekend, iconisch en beeldbepalend zowel vanaf de wal aan de Keulsekade

Foto: Pim Visser - Raab Karcher 1 - Willi Huber

als vanaf het water op het kruispunt Merwedekanaal en Amsterdam-Rijnkanaal. Vanaf het water bepaalt zij mede de entree van Utrecht.

- Parlevinkerbedrijf Markus bestaat sinds 1938 en startte direct na aanleg van het Amsterdam-Rijnkanaal. *Kanaalzicht* ligt hier vanaf 1964. Het nu stilliggende winkelbedrijf is een voortzetting van het varende winkelbedrijf van de familie Markus. *Kanaalzicht* is een schaars geworden herinnering aan het parlevinkersbedrijf waarbij het gebruikelijk was dat schippers varende hun boodschappen deden om geen tijd te verliezen.
- *Kanaalzicht* speelt als winkelschip nog een actieve rol in de binnenvaart maar vermoedelijk binnen afzienbare tijd niet meer. Daardoor bevindt *Kanaalzicht* zich op het kruispunt van heden en verleden.
- De rijke historie is grotendeels in woord en beeld gedocumenteerd
- Schip staat beschreven in "*Geschiedenis van de Rijnsleepvaart I*", Lentjes & de Wit en in "*Historischen vom Strom*", band IX
- Het onderwaterschip is 13 jaar geleden gerenoveerd en verkeert in goede staat

4) Machiel 4 – De Hasjboot

a) Korte beschrijving:

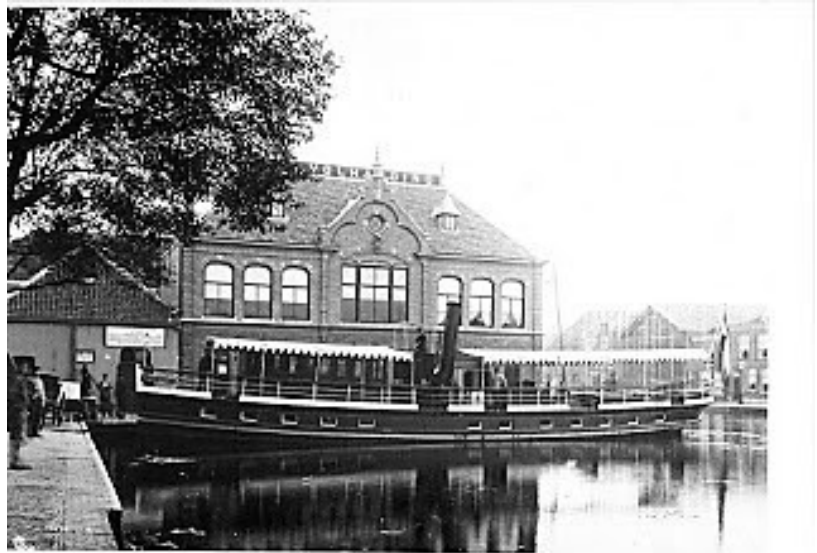
- Salonboot met veel glas in rijen aaneengesloten vierkante ramen. Het robuuste scheepscasco is goed zichtbaar.
- Scheepstype: schroefstoomboot
- Afmetingen: 29.20 x 4.94 m.; 58 ton
- Bouwjaar: 1905
- Bouwwerf: Scheepswerf *De Hoop* van de Gebr. Boot in Leiden
- Opdrachtgever: Leidsche Stoombootmaatschappij De Volharding

- Techniek: Schroef aangedreven door een stoommachine van 18 PK, later oliemotor
- Voer als pakketboot in de lijndienst Amsterdam-Leiden; later als salonboot met passagiers over de Ringvaart van de Haarlemmermeerpolder en het Spaarne; later over de Waal en nog later over de Rijn tot in Duitsland
- Fungeerde begin jaren 60 als pension voor gastarbeiders van Flipje in Tiel
- Sinds 1966 als woonschip in Utrecht
- Oude scheepsnamen: *Volharding XVI*, *Trio*, *Machiel 4*, *Het Vertrouwen*

b) Bijzonderheden:

- Sinds 1986 in gebruik als drijvende coffeeshop, in de volksmond de *Hasjboot*.

- *Machiel 4* is een markant schip dat deel uitmaakt van het stadsgezicht. Dit werd onderschreven toen ze in 2014 na lange tijd niet van haar plaats te zijn geweest, voor onderhoud naar de werf ging. Er was veel belangstelling vanuit de media waarbij werd gemeld dat men het schip miste en graag wil terug wilde.
- Als een van de weinige getuigt zij nog als pakket- en als salonboot van de oude gebruikelijke lijndiensten over water
- Haar sloopstijl is zeldzaam geworden terwijl hiervan tallozen waren gebouwd en tussen het laatste kwart van de 19e eeuw en de eerste helft van de 20e eeuw een veelvoorkomend verschijnsel was.
- Schip heeft haar uiterlijk als salonboot grotendeels behouden
- Schip is in 2014 zowel binnen als buiten gerenoveerd en verkeert in goede staat
- De singels en de Oudegracht waren eeuwenlang één grote haven. De Wittevrouwensingel bood plaats aan lijndiensten en turfschepen. De aanwezigheid van *Machiel 4*, laat het oude havenbeeld herleven en verhoogt het ensemblewaarde.

5) Torrole

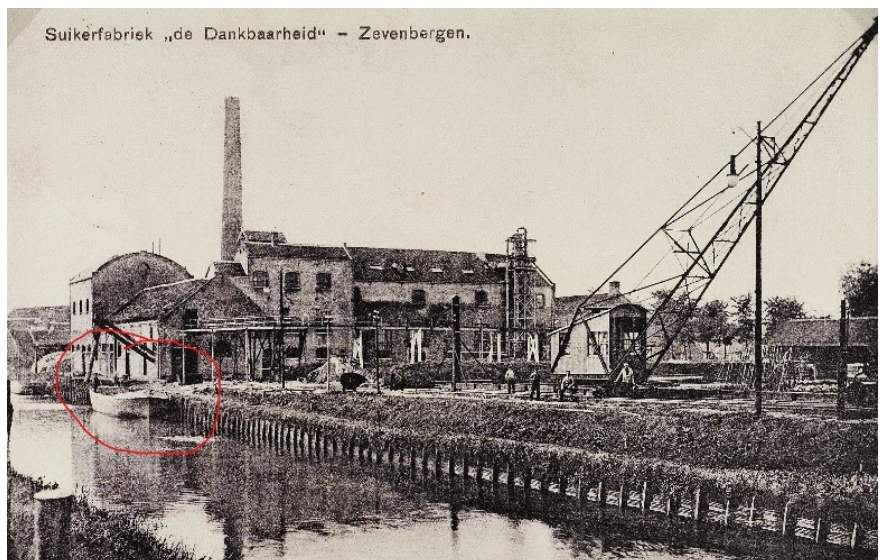
a) Korte beschrijving:

- Woonschip met rood geschilderde houten opbouw met veel grote ramen. Op het voorschip staat als markant element een torentje.
- Scheepscasco is goed zichtbaar gebleven
- Ondanks de matige staat van onderhoud, ziet de *Torrole* er attractief en intrigerend uit
- Scheepstype: lichter
- Afmetingen: 22.15 x 4.66m.; 51 ton
- Bouwjaar: 1909
- Bouwwerf: Scheepswerf in Roodevaart
- Opdrachtgever: Maatschappij van Landbouw en Beetwortelsuiker Industrie / Suikerfabriek *De Dankbaarheid* in Zevenbergen
- Bestemd voor tijdelijke opslagruimte van pulp
- Techniek: sleepschip
- Oude Scheepsnaam: *Amphitrite*

b) Bijzonderheden:

- Zeer zeldzaam scheepstype. Onder de naam *Amphitrite* was zij een van de vijf pulp-scheepjes: *Neptunus*, *Thetis*, *Nereus* en *Triton*, die de Zevenbergse suikerfabriek liet bouwen. De scheepjes waren buffer voor de natte pulp als scheepsruimte ontbrak of om de transportband leeg te kunnen draaien.
- De *Torrole* herinnert aan de vroegere *bieten campagne* waarin vrachtschepen voor de aan- en afvoer zorgden van de bietenoogst en de pulp naar de suikerfabrieken
- Uit haar arbeidzame tijd zijn foto's bewaard gebleven van haar en/of haar zusters

6) De Witte Waterlelie

a) Korte beschrijving:

- Klassiek woonschip met een wit geschilderde opbouw bestaande uit drie delen: hoofdopbouw met op voor- en achterschip latere uitbreidingen. In de hoofdopbouw is de klassieke en destijds veel voorkomende symmetrische

raamverdeling met bovenlichten van glas-in-lood grotendeels intact gehouden. Deze toepassing gaf het woonschip cachet en een vriendelijke uitstraling.

- Binnenmuren zijn opgemetseld en staan op een betonnen plaat die ter voorkoming van scheurvorming in de opbouw, zwevend in het casco is aangebracht. De buitenmuren zijn voorzien van houten rabatdelen.
- Scheepstype: Groninger bolschip
- Afmetingen: 21,03 x 4.37m.; 68 ton
- Bouwjaar: 1914
- Bouwwerf: Scheepswerf in Hoogezand
- Opdrachtgever: Hendrick de Bruin, schipper uit Wildervank
- Techniek: zeil-/sleepschip
- Schip is bedoeld en gebruikt voor vervoer van streekproducten in het noordoosten van Nederland. Later werd aan de Diepswal in Scheemda aan boord turfhandel gedreven.
- Als woonschip in Utrecht vanaf 1952
- Oude Scheepsnamen: *Volharding*, *Gepke*, *'t Uilennest*

b) Bijzonderheden:

- *De Witte Waterlelie* is een karakteristiek en prettig ogend woonschip. Opbouw is kenmerkend voor de wat sjiekere woonschepen die werden opgebouwd in de jaren 50 van de vorige eeuw. De stijl grijpt enigszins terug naar de jaren 30. Het wonen op een boot in de jaren 50 startte uit woningnood maar werd al snel omarmd als prettig. Daardoor werd meer geïnvesteerd in constructie, uiterlijk en inrichting wat in dit woonschip is terug te vinden.
- *De Witte Waterlelie* verhaalt van het vervoer in de noordoostelijke provincies en van de turfhandel
- Veel van haar historie is in woord en beeld bewaard gebleven
- De Vecht vormt een passend decor als waterweg waarover dergelijke vrachtschepen voeren en waar talrijke woonschepen lagen
- Woonschip verkeert in goede staat

- Scheepscasco dat binnenkort ten behoeve van haar behoud in een betonnen drijflichaam wordt gezet, blijft grotendeels zichtbaar. Daardoor levert het geheel een intrigerend beeld waardoor het woonschip niet onopgemerkt zal blijven.

7) IJsselstroom

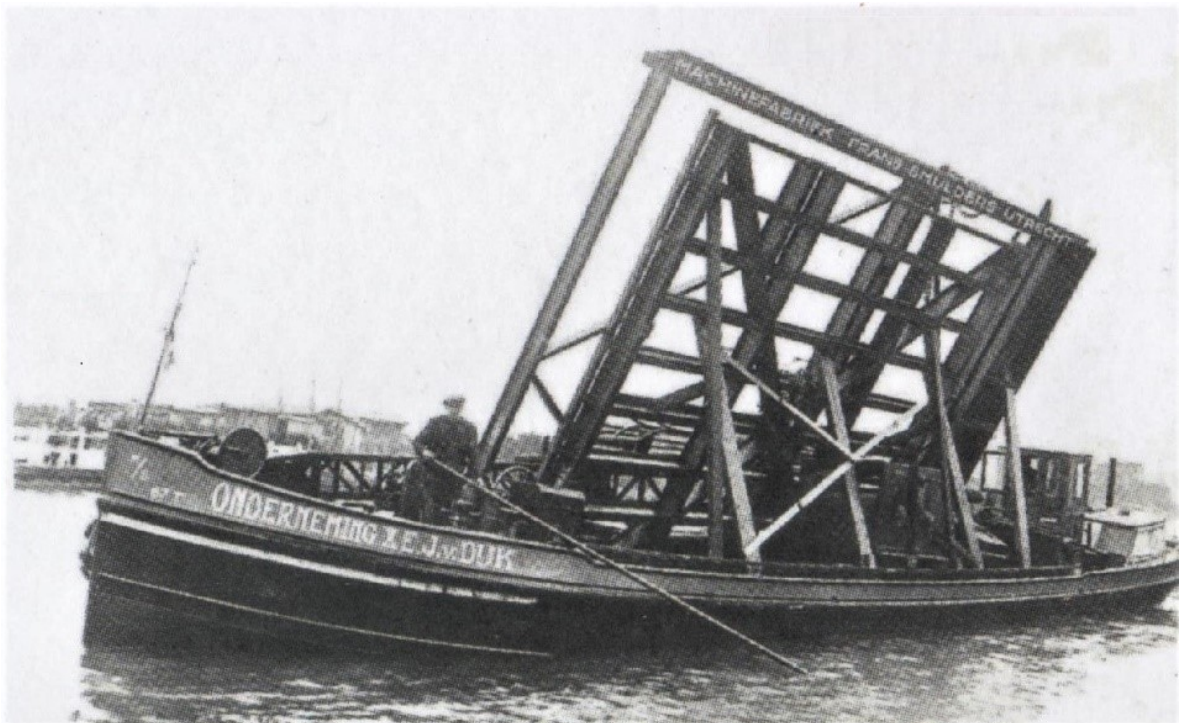
a) Korte beschrijving:

- Varend woonschip met verlengde stuurhut en lage stalen opbouw boven het voormalige ruim met erboven een plat stalen dek
- Scheepstype: vroege Luxe Motor
- Afmetingen: 23,45 x 4,40m.; 68 Ton
- Bouwjaar: 1912
- Bouwwerf: Scheepswerf C.W. van Straaten en Van den Brink in Den Haag
- Opdrachtgever: Beurtvaarbedrijf van de Gebroeders Vreeswijk in Montfoort
- Techniek: Van Rennemotor van 24 pk, vervolgens 2 cilinder Kromhout, later vervangen door 4 cilinder Gardner
- Sinds 1966 als woonschip in Utrecht
- Oude scheepsnamen: *IJsselstrand*, *IJsselstroom I*, *Onderneming X*, *Leendert*

b) Bijzonderheden:

- Schip kent een Utrechtse geschiedenis als vrachtschip en als woonschip. Ze voer veelvuldig over Utrechtse waterwegen en in de regio.
- De meeste eigenaren kwamen uit Utrecht of de provincie, te weten: 1) Beurtdienstbedrijf Gebroeders Vreeswijk uit Montfoort; 2) Everardus Johannes van Dijk, expediteur aan de Weerdsingel W.Z. 56 uit Utrecht; 3) Firma Hoejenbos (vennoten Jan Hoejenbos, koopman te Utrecht en Hendricus Wilhelmus Hoejenbos) en de Utrechtse Brood- en meelfabriek *De Korenschoof*
- Haar oorspronkelijke, nu niet meer aanwezige Van Rennemotor, was van Utrechtse makelij, afkomstig van de *N.V. Machinefabriek Drakenburgh*, genoemd naar het pand Drakenburgh aan de Oude Gracht, waarin dhr. Van Rennes zijn machinefabriek begon.
- Voor het scheepstype Luxe Motor is dit een vroeg exemplaar. Scheepsmotoren waren rond de vorige eeuwwisseling in opkomst en stonden in 1912 (bouwjaar van de *IJsselstroom*) nog redelijk in de kinderschoenen. De Luxe Motor werd direct bij de bouw voorzien van een scheepsmotor en werden vanaf de jaren 20 in groten getale gebouwd.
- De rijke historie van de *IJsselstroom* is grotendeels in woord en beeld gedocumenteerd
- schip verkeert in goede staat en vaart regelmatig
- Samen met haar burens aan de Keulsekade vormt zij met het ooit zo belangrijke vaarwater van het Merwedekanaal een mooi ensemble waarin een beeld van de oude binnenvaart wordt geschetst.

NB

Met betrekking tot het boekwerk *Erfgoed op het Water* het volgende:

- Mede naar aanleiding van de publicatie van *Erfgoed op het Water* is woon-/atelierschip *De Wiekslag* door cultuurminister Jet Bussemaker in 2016 aangemerkt als toonbeeld van te bewaren erfgoed;
- De *Dogger*, verschwaterhaalder en brandstoffenhandel, is vorig jaar van haar kenmerkende originele opbouw uit 1880(!) ontdaan. Het casco, de enige overgebleven verschwaterhaalder, wordt zeer waarschijnlijk binnenkort gesloopt.
- Het drijvende beurdienststation *Jan van Arkel* komt binnenkort zonder ligplaats te koop. In de hedendaagse hang naar nieuwe ruime, onderhoudsarme waterwoningen zal de animo niet groot zijn waardoor ook dit unieke erfgoed de kans loopt te worden vernietigd.

Wellicht kan de provincie Utrecht haar gelijknamige stad aansporen deze bijzondere, in chaletstijl opgetrokken historische woonboot een ligplaats te geven in de stadssingel ter hoogte van de Bellamystraat. Daar was ooit het Utrechtse kantoor gevestigd van de vervoersfirma *Jan van Arkel* waarvan het stationsschip de drijvende Amsterdamse tegenhanger was.

Wat de provincie Utrecht betreft: aan Waalseweg 14 in Tull en 't Waal verdwijnt binnenkort na zo'n 70 jaar aanwezigheid, een goed onderhouden, opgebouwde woonboot met een behoorlijk oud maar gaaf ijzeren casco van het type tjalk/boeier. Het woonschip moet weg vanwege het simpele feit dat haar eigenaar onlangs is overleden en de provincie een uitsterfbeleid hanteert. De ligplaatsvergunning is persoonlijk gemaakt waardoor deze niet overdraagbaar is. De Utrechtse provincie vindt daarmee dat deze met de omgeving vergroeide woonboot, dit oud en oer-Hollands tafereel, gerelateerd aan Unesco immaterieel erfgoed en officieel erkend als volwaardige woonvorm, zomaar mag verdwijnen.

Er is niets dat dit maritieme erfgoed beschermt. Het is voor het voortbestaan afhankelijk van de grillen van de eigenaar en de betreffende overheden. De provincie Utrecht is nu echt aan zet. Maakt u als beleidsmaker het verschil?

*Woonschip
Ons Honk
Tull en 't
Waal 2023*

